

Netcongestie en gebiedsontwikkeling

De gevolgen van netcongestie en mogelijke oplossingen?

Bijdrage voor de Vereniging van Grondbedrijven

Ewoud de Vries, Thomas ten Berge en Gijs van Midden | 24 september 2024

Programma

1. Inleiding in netcongestie
2. Netcongestie en de Elektriciteitswet
3. Gevolgen netcongestie in de praktijk
4. Oplossingsrichtingen: regie gemeente en grondbeleid
5. Oplossingsrichtingen: prioritering van woningbouw, warmte- en gasvoorziening
6. Oplossingsrichtingen: keuzes binnen de warmtetransitie

Netcongestie in het nieuws

Alliander: 'Nog zeker tien jaar file op stroomnet, duizenden technici uit buitenland nodig'

Overvol stroomnet leidt steeds vaker tot rechtszaken

'Megaprobleem' bij aanleg laadpleinen: ondernemers lopen vast op vol stroomnet

Netcongestie struikelblok nieuwbouw en verduurzaming – actie is nodig

Bedrijven lopen jaarlijks 10-35 miljard euro aan baten mis door netcongestie

File op het stroomnet: wat betekent dat voor ondernemers?

Bouw nieuw hotel Domburg gestaakt vanwege netcongestie

Longread: overvol stroomnet hindert woningbouw in Arnhem. En het wordt nog veel erger!

'Netcongestie ook voor waterschappen toenemend probleem'

Limburg heeft 'komende 10 jaar' nog last van vol elektriciteitsnet

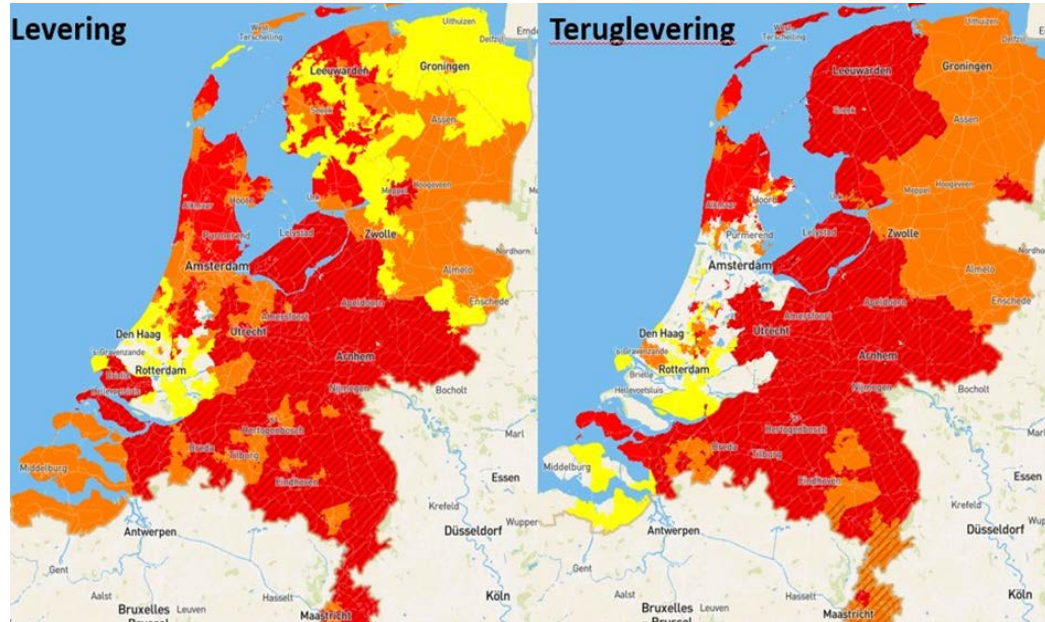
Wat is netcongestie?

Netcongestie betreft een capaciteitsprobleem en treedt op wanneer de vraag naar transportcapaciteit op het elektriciteitsnet het aanbod overstijgt.

Contractuele en fysieke netcongestie.

Netcongestie

Overbelasting van het elektriciteitsnet waardoor niet aan alle verzoeken tot transport van elektriciteit kan worden voldaan

Oorzaken netcongestie

- Toenemende vraag naar elektriciteit (energietransitie)
- Decentrale opwekking van energie
- Verouderde infrastructuur
- Gebrek aan investeringen in het net

Energietransitie in de gebouwde omgeving

Elektrificatie in de gebouwde omgeving, denk aan:

- Warmtepompen
- Zonnepanelen
- Windmolens
- Oplaadpalen
- Grote batterijen
- Elektrische apparatuur (o.a. inductiekookplaten, infraroodverwarming)

Gevolgen netcongestie

- Vertraging bij nieuwe aansluitingen
- Afremming van de energietransitie
- Risico's voor de energiezekerheid
- Onzekerheid bij de bouw van woningen
- Rem op economische ontwikkeling

Mogelijke oplossingen:

- Congestiemanagement
- Netverzwaring
- Piekafvlakking
- Cable pooling
- Energiehubs
- Batterijen (en aggregaten)
- Bodemenergie
- Warmtenetten

Netcongestie in het Regeerprogramma

Focus van het kabinet ligt op het verminderen van netcongestie

Voorgestelde maatregelen o.a.:

- voortzetting van het Landelijk Actieprogramma Netcongestie
- extra tijdelijke elektriciteitsproductie
- slimmer gebruik van laadpalen
- stimulering van flexibiliteit bij bedrijven
- stimulering van energiehubs
- invoeren van prijsprikkels bij consumenten

Netcongestie en de Elektriciteitswet

Netbeheerder onder de E-wet 1998

- **Aanwijzing netbeheerder: monopolie (artikel 10 E-wet 1998)**
- **Waarborgen en taken:**
 - artikel 16 E-wet 1998: netten onderhouden/aanleggen/herstellen/ vernieuwen/uitbreiden
 - artikel 23 E-wet 1998: aansluitplicht
 - artikel 24 E-wet 1998: transportplicht
 - artikel 26a E-wet 1998: redelijke, objectieve en niet-discriminerende voorwaarden
- **Toezichthouder: ACM (artikel 5 en 51 E-wet 1998)**
- **Burgerlijke rechter (artikel 51 lid 5 E-wet 1998)**

Artikel 23 E-wet 1998: de aansluitplicht

- Absolute verplichting (artikel 23 lid 1 E-wet 1998)
- Discriminatieverbod (artikel 23 lid 2 E-wet 1998)
- Aansluiten binnen een *redelijke termijn* (artikel 23 lid 4 E-wet 1998)

“Het spreekt voor zich dat de netbeheerder deze aansluiting zo snel als redelijk mogelijk is, moet verzorgen. Het is niet de bedoeling dat netbeheerders wachten met het voorzien van een aansluiting totdat er meerdere verzoeken zijn. Elk geval dient afzonderlijk beschouwd te worden. Wat redelijk is, hangt echter af van de plaatselijke situatie.”
(Kamerstukken II 2003/04, 29 372, nr. 10, p. 21)

- Wetgever: 18 weken in geval van een kleinverbruikers (aansluiting tot 10 MVA) (artikel 24 lid 4 E-wet 1998)
 - Onverbindend: ACM bevoegd tot het stellen van deze voorwaarden (artikel 59 lid 7 Richtlijn 2019/944)
 - HvJ EU 3 december 2020, ECLI:EU:C:2020:984 (Commissie/België) en HvJ EU 2 september 2021, ECLI:EU:C:2021:662 (Commissie/Duitsland)
- ACM: 12, 18 en 52 weken
College van Beroep voor het bedrijfsleven vernietigt het besluit (CBB 17 september 2024, ECLI:NL:CBB:2024:642)

Artikel 24 E-wet 1998: de transportplicht

- Verplichting verzoeker te voorzien van gebruik van het net ten behoeve van transport van elektriciteit (artikel 24 lid 1 E-wet 1998)
- Tenzij: redelijkerwijs géén capaciteit beschikbaar is (artikel 24 lid 2 E-wet 1998)
 - *“van belang is wat op het betreffende elektriciteitsnet werkelijk aan capaciteit voor transport wordt benut en dus of de fysieke grens van de maximale transportcapaciteit wordt overschreden.”* (o.a. Rb. Gelderland 26 mei 2021, ECLI:NL:RBGEL:2021:2722)
- Discriminatieverbod (artikel 24 lid 3 E-wet 1998)

Gevolgen netcongestie in de praktijk

Kort geding procedure: (achter)aansluiten?!

- **Verzoeker vordert nakoming van artikel 23 E-wet 1998 en artikel 24 E-wet 1998 op straffe van een dwangsom**
 - Aannemer (Rb. Den Haag 13 juni 2024, ECLI:NL:RBDHA:2024:9106)
 - Woonstichting (Rb. Overijssel 29 mei 2024, ECLI:NL:RBOVE:2024:2822)
 - Exploitant laadlocaties (Rb. Gelderland 29 mei 2024, ECLI:NL:RBGEL:2024:3272)
 - Ontwikkelaar zonnepark (Hof 's-Hertogenbosch 16 januari 2024, ECLI:NL:GHSHE:2024:82)
- **Netbeheerder wijst op onmogelijkheden**
 - Wachtlijst en verplichting niet discriminerend te handelen
 - Elektriciteitsnet moet worden uitgebreid, geen transportcapaciteit (artikel 24 lid 2 E-wet 1998)
 - Nakoming onmogelijk (HR 21 mei 1976, ECLI:NL:HR:1976:AC5738, NJ 1977/73 (Oosterhuis/Unigro))

“dat in het algemeen een veroordeling tot nakoming van een verbintenis door de schuldenaar moet afstuiten op de onmogelijkheid voor dezen om die verbintenis ten tijde dier veroordeling na te komen, onverminderd het recht op schadevergoeding dat wegens de niet-nakoming aan de schuldeiser kan toekomen;”

Rb. Oost-Brabant 11 juni 2024, ECLI:NL:RBOBR:2024:2516

- **Partijen**
 - Bun Vastgoed B.V. (franchisenemer supermarkt), Enexis Netbeheer B.V. en Aannemingsmaatschappij Friso
- **Feiten**
 - december 2022: overleg met Enexis
 - februari 2023: offerte elektriciteitsaansluiting, indicatieve levertijd: 52 weken
 - april 2024: oplevering casco supermarktruimte
 - april 2024: mededeling Enexis noodzakelijkheid uitbreiding hoofdnet
 - mei 2024: dagvaarding
- **Oordeel voorzieningenrechter**
 - Het beroep van Enexis op gebrek aan capaciteit slaagt: géén transportverplichting. Netcongestie voldoende aangetoond.
 - Bun Vastgoed heeft geen belang meer bij haar vordering met betrekking tot de aansluitplicht (artikel 3:303 BW):

“Zonder transportcapaciteit op de aansluiting kan Bun immers nog altijd geen aanvang maken met de inrichting van de supermarkt. Enexis daarentegen heeft gesteld dat zij er belang bij heeft haar personeel niet te hoeven inzetten voor het realiseren van een (voorlopig) nutteloze aansluiting.”

DAGBLAD VAN
NOORDEN HET

Omstreden supermarkt Eelderwolde had al open willen zijn. 'Problemen met stroomaansluiting'

Rb. Gelderland 20 december 2023, ECLI:NL:RGBEL:2023:6995

- **Partijen**
 - Gemeente Noordoostpolder (opdrachtgever gasloze multifunctionele accommodatie (voor scholen, kinderdagverblijf, sportlocatie))
 - Liander N.V.
- **Feiten**
 - oktober 2020: offerte aansluiting Liander
 - november 2020: aansluit- en transportovereenkomst (ATO)
 - juni 2021: aansluitingen in bedrijf gesteld met transportbeperking tot 50 kW, bio-dieselaggregaat noodzakelijk, aanpassingen installaties noodzakelijk
- **Schadevergoedingsvordering**
 - Wanprestatie Liander door 34 weken te laat aan te sluiten
 - Schade als gevolg daarvan: € 260.000,=
 - € 115.000,= dieselaggregaat
 - € 75.000,= plaatsen gasketel
 - € 70.000,= aanpassen van de verdeelinrichting, adviseurs, projectleider etc.

Kosten tijdelijke stroomvoorziening MFA Het Klavier in Rutten lopen hard op voor gemeente: aanpassingen aan installatie

De stroomvoorziening bij het eind vorig jaar opgeleverde multifunctionele centrum in Rutten blijft een hoofdpijndossier voor de gemeente Noordoostpolder. Een snelle volledige aansluiting op het elektriciteitsnet is volgens netbeheerder Liander niet mogelijk en de kosten van een tijdelijke aggregaat lopen hard op. De gemeente doet nu aanpassingen aan de installatie van het gebouw om de schade te beperken.

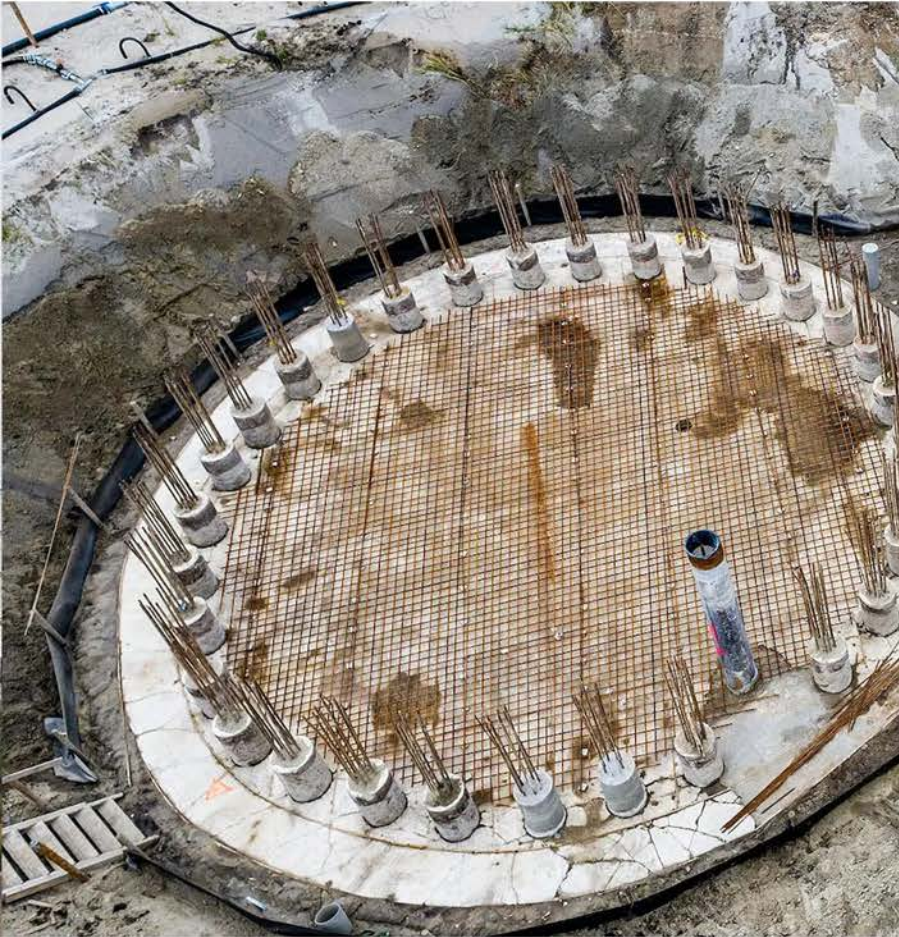
Rb. Gelderland 20 december 2023, ECLI:NL:RGBEL:2023:6995

- **Oordeel rechtbank**
- Aansluitplicht:
 - Aanvang aansluittermijn: op het moment van opdrachtbevestiging van de netbeheerder (29 oktober 2020).
 - Lengte aansluittermijn: 18 weken (4 maart 2021)
 - 18 weken termijn is weliswaar in strijd met de Europese E-richtlijn, maar alsnog van toepassing tussen de Gemeente én Liander (rechtszekerheidsbeginsel).
 - Liander schadeplichtig jegens de Gemeente op grond van een wanprestatie voor te late aansluiting (25 juni 2021).
 - € 50.000,= (bio-dieselaggregaat: 4 maart – 25 juni 2021)
- Transportplicht:
 - Liander niet schadeplichtig voor de transportbeperking (tot 50 kW) ná 25 juni 2021, als gevolg van een gerechtvaardigd beroep van Liander op artikel 24 lid 2 E-wet 1998 (congestie).
 - € 75.000,= (installatie gasketel)
- Overigens: exoneraties in de voorwaarden van de netbeheerder? Beroep op overmacht?

Kosten tijdelijke stroomvoorziening MFA Het Klavier in Rutten lopen hard op voor gemeente: aanpassingen aan installatie

De stroomvoorziening bij het eind vorig jaar opgeleverde multifunctionele centrum in Rutten blijft een hoofdpijndossier voor de gemeente Noordoostpolder. Een snelle volledige aansluiting op het elektriciteitsnet is volgens netbeheerder Liander niet mogelijk en de kosten van een tijdelijke aggregaat lopen hard op. De gemeente doet nu aanpassingen aan de installatie van het gebouw om de schade te beperken.

Oplossingsrichtingen
regie gemeente en grondbeleid?

Regierol Gemeenten: Publiekrechtelijke instrumenten

Omgevingswet

- Omgevingsvisie (art. 3.1 en 3.2 Ow), vastleggen van ambities en beleidsdoelen voor de lange termijn
- Omgevingsprogramma (art. 3.4 Ow), Invulling van de omgevingsvisie. Welke maatregelen zijn nodig om de visie te behalen?
- Omgevingsplan (art. 2.4 jo. 4.1 en 4.2 Ow), beperkt tot regels voor de fysieke leefomgeving. Bijvoorbeeld het aanwijzen van bepaalde locaties voor e-voorziening. Het Omgevingsplan ziet niet op de e-voorziening zelf (verbod via art. 83 E-Wet). Wel mogelijkheid tot het opleggen van verduurzamingsverplichtingen

Via gemeentelijke verordeningen of omgevingsplan kan ook regie gevoerd worden op de ondiepe ondergrond, bijvoorbeeld voor ondergrondse infrastructuur (zoals kabels en leidingen, maar ook warmtenetten).

Regierol Gemeenten: Privaatrechtelijke instrumenten

(Actief) Grondbeleid

- Minnelijk verwerven
- Voorkeursrecht
- Onteigenen

**Sturing van het grondgebruik, bijvoorbeeld door overleg met netbeheerders tbv bijv. trafo's of warmtetracés.
Regie op locatiekeuzes voor nieuwbouw en energievoorziening door tijdig met netbeheerders te overleggen**

Beschikking van de grond overdragen door:

- Verkoop grond, of
- Vestigen opstalrechten, of
- Gedoogplicht

Nationale programma's

LAN (Landelijk Actieprogramma Netcongestie)

- sneller bouwen
- beter benutten
- slimmer inzicht

Programma Energiehoofdstructuur (PEH)

Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie & Klimaat (MIEK) en het Provinciale MIEK (pMIEK)

Oplossingsrichtingen?
*prioritering van woningbouw, warmte- en
gasvoorziening*

Prioritering van woningbouw, warmte- en gasvoorziening

Netcongestie is (ook) een reguleringstaak:

- E-wet 1998 stelt kaders aan aansluit- en transportvoorwaarden netbeheerders;
- Bevoegdheid ACM in netcodes nadere (bindende) kaders te stellen.

Pakket ACM van acht maatregelen tegen netcongestie, waaronder:

- Congestiemanagement;
- Regels over verval niet-gebruikte transportrechten;
- Tariefprikkel om gebruik in daluren te stimuleren (“spitsheffing”).

Roep om prioritering maatschappelijke functies:

- Landelijk Actieprogramma Netcongestie: totdat structurele oplossingen worden geboden, moeten activiteiten van ‘groot maatschappelijk belang’ voorrang krijgen bij toekenning transportcapaciteit.
- Voorstel ACM voor ‘prioriteringskader’ (juli 2023) t.g.v. publieke/maatschappelijke functies.
- In afstemming met EZK, IPO, VNG en Netbeheer Nederland.
- 18 april 2024: publicatie prioriteringskader (van kracht per 1 oktober 2024).

Autoriteit
Consument & Markt

Prioritering van woningbouw, warmte- en gasvoorziening

Doel prioriteringskader:

- Huidige regel: netbeheerder handelt transportaanvragen af *in volgorde van binnenkomst (FCFS)*
- Gevolg: grote publieke/maatschappelijke belangen moeten ‘achter aansluiten’, met mogelijk vertraging in de realisatie tot gevolg.
- Nieuw regime: prioritering van deze activiteiten in gebieden met netcongestie (in andere gebieden wél FCFS)

Geprioriteerde categorieën:

1. Congestieverzachtters: partijen die zorgen voor extra capaciteit (bijv. via opslag);
2. Veiligheid: brandweer, ambulance, politie, meldkamers, defensie, etc.
3. Basisbehoeften: drinkwatervoorziening, onderwijs, woonbehoefte, warmtevoorziening en gasnetten.

Afbakening categorieën activiteiten van groot algemeen belang:

- Het betreffen essentiële publieke/maatschappelijke functies;
- Kaders vanuit EU-recht;
- Hogere prioritering veiligheid t.o.v. basisbehoeften...

Prioritering van woningbouw, warmte- en gasvoorziening

Systematiek prioriteringskader:

- Netbeheerder kent prioriteit toe op verzoek van aanvrager transport;
- Prioritering alleen voor afname elektriciteit (niet invoeding);
- Netbeheerder toetst op basis van bewijsstukken of:
 - aanvrager tot geprioriteerde categorie behoort,
 - of aanvraag compleet is
 - of aan voorwaarden wordt voldaan.
- Als voldaan: schuift aanvrager naar voren in wachtrij (indicatieve plek); netbeheerder is daartoe verplicht (geen discr. bevoegdheid);
- Zodra transportcapaciteit beschikbaar is, krijgt geprioriteerde aanbod.

Prioritering van woningbouw, warmte- en gasvoorziening

Relevantie voor gebiedsontwikkelingspraktijk:

- Woonbehoefte, warmtevoorzieningen en gasnetten als ‘basisvoorzieningen’ aangemerkt.

Woonbehoefte:

- Woonvoorzieningen met max. doorlaatwaarde van 3x35A (huishoudelijk gebruik);
- Collectieve voorzieningen in wooncomplex inbegrepen;
- Ondergeschikte functies, zoals bibliotheek en kleinschalige winkels inbegrepen;
- Bewijsstukken:
 - omgevingsvergunning voor realisatie woonbehoefte;
 - KvK-uittreksel;
 - Bestuursverklaring, met motivering dat transportcapaciteit noodzakelijk is voor (start van) geprioriteerde taken en dat op korte termijn met taken zal worden gestart.
 - Verklaringen van compleetheid/waarheid, etc.

Prioritering van woningbouw, warmte- en gasvoorziening

Warmtevoorzieningen en gasnetten:

- Prioritering indien warmte, c.q. gas wordt geleverd t.b.v. huishoudens of essentiële diensten in cat. 2 of 3.
- Belang van bewijsstukken:
 - KvK-uittreksel (met SBI-codes),
 - Bestuursverklaring met motivering dat aan voorwaarden wordt voldaan,
 - Bewijsstukken/afschrift van vergunning/ontheffing van vergunning voor warmtelevering, c.q. aanwijzing Gaswet.

Openbaar vervoer en (laad)infrastructuur?

- OV aanvankelijk wel, uiteindelijk niet opgenomen.
- Laadinfrastructuur niet opgenomen.
- Onderbouwing ACM gevonden in kaders EU-recht.

Prioritering van woningbouw, warmte- en gasvoorziening

Rol gemeente?

- Bijzondere aard van het prioriteringskader: beleidsmatige belangen bij nettoegang;
- Gemeente heeft geen rol bij toepassing van prioriteringskader;
- Geen ruimte voor lokaal maatwerk of afwijkingen van het kader.

Verwachtingen van het prioriteringskader?

STAATSCOURANT

Nr. 12928

18 april
2024

Officiële uitgave van het Koninkrijk der Nederlanden sinds 1814.

Besluit van de Autoriteit Consument en Markt van 12 april 2024, kenmerk ACM/UIT/605893 tot wijziging van de voorwaarden als bedoeld in artikel 31, eerste lid, onder a, juncto artikel 32, tweede lid, van de Elektriciteitswet 1998 betreffende de prioriteringsruimte bij transportverzoeken

Oplossingsrichtingen
keuzes binnen de warmtetransitie

Keuzes binnen de warmtetransitie

Keuzes binnen warmtetransitie en gevolgen voor netcongestie

- Warmtetransitie: naar duurzame(re) en aardgasvrije warmtevoorziening.
- Keuzes in warmtetransitie van invloed op het gebruik van het elektriciteitsnet: via (elektrische/hybride) warmtepompen of (collectief) warmtenet?
- Impact van warmtenetten op elektriciteitsnet is minder, maar ook warmtenetten hebben elektriciteit nodig! Denk aan: warmtewinning bij de bron, overdrachtsstations en warmtewisselaars.
- Daarnaast is 'winst' t.o.v. het huidige netgebruik beperkt, omdat warmte veelal alternatief voor gas is.
- Warmtenetten zijn niet *dé oplossing* voor huidige netcongestieproblematiek...
- ...maar de keuzes in de warmtetransitie zijn **wél** van invloed op de (toekomstige) belasting van het net.

Keuzes binnen de warmtetransitie

Studie Liander (2023):

- Studie naar situatie in Leiden
- Impact van de aanleg van warmtenetten voor de benodigde netverzwaringen:
 - Wanneer niet ingezet op nieuwe warmtenetten, zullen netten in 2035 weer vol zijn.
 - Wanneer vol ingezet op warmtenetten: voldoende capaciteit tot 2050 (en dus meer tijd voor investeringen).
- Aanleg warmtenetten verkleint dus risico op congestie.

Studie CE Delft (2023):

- Verwarming via warmtenet (of gas): minste knelpunten op elektriciteitsnet.
- Aanbevelingen aan gemeenten (o.a.):
 - Plan en stem af met netbeheerder en maak duidelijke keuzes;
 - Houd bij keuze in warmtetransitie rekening met doorlooptijden;
 - Reserveer ruimte voor nieuwe infrastructuur (zoals nieuwe trafo's).

Keuzes binnen de warmtetransitie

Nieuwe wetgeving op komst...

- **Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw):**
 - Doel van de wet is gemeente in staat te stellen regie te voeren om wijken aardgas te maken;
 - Instrument van aanwijsbevoegdheid: mogelijkheid om in Omgevingsplan gebieden aan te wijzen die overgaan op duurzaam alternatief voor aardgas;
 - Grondslag in Omgevingswet voor vijfjaarlijks Warmteprogramma (nu TVW), met tijdspaden waarin gebieden van gas af gaan.
 - *Planning: aangenomen door TK (23 april 2024); nu aanhangig bij EK, streven inwerkingtreding 1 jan. 2025.*
- **Wet collectieve warmte (Wcw):**
 - nieuwe ‘marktordening’, met publiek aandeelhouderschap;
 - nieuwe systematiek voor tariefregulering;
 - de ‘integrale ketenverantwoordelijkheid’ van het warmtebedrijf;
 - Regierol voor gemeente via aanwijzing warmtebedrijven.
 - *Planning: ingediend bij TK (18 juni 2024); nu in behandeling, inwerkingtreding per 1 jan. 2025 niet realistisch.*

vvg

Croon
Huith.

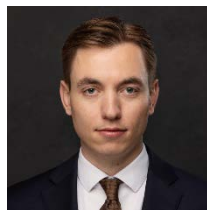
Dank voor uw aandacht!

Ewoud de Vries

06-10 88 84 31

[LinkedIn](#) | ewoud.devries@croonhuith.nl

Thomas ten Berge

06-82 00 06 73

[LinkedIn](#) | thomas.tenberge@croonhuith.nl

Gijs van Midden

06-51 10 37 58

[LinkedIn](#) | gijs.vanmidden@croonhuith.nl